

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 173, GOD. XI, BEOGRAD, UTORAK, 19. JUL 2016.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sljedeći broj izlazi 16. avgusta

MIXER

Piše: Mirnes Sokolović

POVRATAK DIOSKURA

Vladimir Kecmanović i Dejan Stojiljković, (po A. Jerkovu, trenutno) dvojica vodećih srpskih pisaca, objavili su još jednu knjigu u četiri ruke i dva mozga. Nakon što su oživjeli Ivu Andrića u *Kainovom ožljku*, ovog puta su bili inventivni i nadmašili sami sebe, napisavši knjigu o Stefanu Nemanji koja podsjeća na slikovnicu. Ne treba izgubiti iz vida da je ovo, međutim, samo početak, samo prvi dio trilogije o dječaku koji je postao ratnik, krajem godine ćemo dočekati da taj ratnik postane državnik, a onda (po redu) da se državnik iščauri u sveca, ako pričekamo treći dio trilogije.

Ovaj književni projekat, kako priznaju, rodio se tako što je odlučeno snimanje serije pod vođstvom Dragana Bjelogrića, tako je bilo važno da se tekst ne baci. Štampa je prenijela da će, sa pola mozga i u jedan glas, tako izbaciti tri toma, a prvi tom pod naslovom „Nemanjići. U ime oca“ (uslijediće sigurno i tomovi u ime sina, i duha sventago) broji sedamdesetak stranica, zajedno sa ilustracijama. Da ne bismo sudili po kvantitetu, napomenimo da se ovo historiografska bajka otvara u prepoznatljivom ritmu, čak i kad u tim prvim redovima plete jedna vizija samog Nemanje Zavidovića, koji na početku knjige vidi grad:

*Grad svih gradova!
Carski grad!
Konstantinopolj.
Na Bosforu.
Koji spaja vode dva mora.
U vodu koja je ista.
I jedna.*

Došavši u Konstantinopolj, da prisustvuje vješanju Olivera Dragogaljića, Nemanja će, dok bude gledao grad, doživjeti da pada, kao sa stepenice niz stepenicu, dok Kecmanović, u svojoj najboljoj maniri, uporno bude pritiskao enter. U konačnici, obužeće ga otkrovenje u kojem će doći do nezemaljskog zaključka da je voda dva mora ista; i jedna. Oliver Dragogaljić, odmetnik od Zavide, oca Nemanjinog, ne samo da je pljačkao, nego je spalio i jednu djevojčicu, jer je bila vještica. Dragogaljić će biti uvrijeđen što Zavidu nije došao sam da ga razbaštini i smakne, nego je poslao petnaestogodišnjaka, da se kali na njegovom slučaju. Nemanje je pročitao presudu u kojoj se kaže da je Dragogaljić počinio zločine protivu zemlje i protiv čeda koje nikom zla nije nanijelo, ali se ogriješio i o Boga i gospodara.

OČIJU I ENTERA TVOJIH DA NIJE

Osjetljivog Nemanju će, svejedno, godinama kasnije progoniti Dragogaljićeve oči, u trenutku dok se davio, te „iskolačene oči koje gledaju negde daleko, tako daleko da, ne bi li što bolje videle, pokušavaju da iskoče iz duplji, pratile su ga kao sena“. Taj andrićevski motiv se kroz ovu knjižicu uporno vraća u vidu crnjanskijevskog refrena (imitirajući i nehotično persifilirajući klasike, Stojiljković i Kecmanović daju prilog srpskoj književnosti), i osim što je blago nezgrapan, iskolačene oči prate kao sjena, blago duhovit, oči hoće da iskoče iz duplji da bi bolje vidjele, ovaj motiv, kao jedini element psihologizacije, previše se forsira, vraćajući se svako malo, pa i onda kad se budu borile sa vučjim očima Zavidinim u Nemanjinom magnovenju, i to dva puta, i onda kad Nemanju Dragogaljićeve oči ugledaju kroz oči njegova sina Gavrila. Kecman-Stojiljković, osim toga, andrićevski forsiraju i fatum, jer Nemanja svako malo osjeća „varljivost onoga što su narodi sa istoka nazivali sudbinom“. Da im motivi ne budu sasvim izrabovani, pisci će ubaciti jednu scenu sa vukom, kada se s tom zvjerkom Nemanja sretne u snu, ne uplašivši se nimalo kao pravi vladar, taj vuk će ga gledati pravo u oči, i nakon entera vučji pogled će ostati tužan, i to će biti, kako pisci izriječno pišu, *oči njegova oca, velikog Župana Zavide, koje je tada na javi, ako je to bila java, video posledni put*. Kako su priznali, Stojiljković je zadužen za faktografiju, a Kecmanović za domišljanje, tako da sada ne smijemo biti sigurni ko je iz čijeg palca isisao ovaj detalj, ali ostaje jasno kao dan, da pisci ne bi ubuduće smjeli zasmijavati svoju publiku ovako jezovitim scenama.

Ipak, ne treba zaboraviti, kako ističe Kecman-Stojiljković, da se iz njihove knjige mogu izvući pouke, njihov Stefan Nemanja je uzoran junak. Kad odmetnik Gavrilo, Dragogaljićev sin, počne činiti zulum, Nemanja će mu poštedjeti život, čime će ga pridobiti za svoje interese. Braći koja ga ne poštuju i napadaju poručit će, da svako ko se uznosi, poniziće se, a koji se unižava, uzneće se, prije nego jednog od njih smakne u velikoj bitci, što će morati oplakati. Kad ga zatoče u keliju, dane će provoditi u molitvi, sve dok mu se jedne noći na brdu koje vidi kroz prozor ne ukaže Pobedonosac, Sveti Georgije, s kojim će Nemanja porazgovarati. Njegov

otac Zavida, dok su ga ubijali, stiskao je u ruci ikonu ovog sveca, koju će Nemanja prepoznati na vratu jednog Ugra, što je bilo dovoljno da ga na licu mjesta prekolje. Nakon što se proglasi za župana Raške, Nemanja će se popeti na vrh brda na kojem mu se ukazao Pobedonosac i napraviti veliki drveni krst.

JERES POKLONJENJA KULTU
Kao i uvijek, ispisujući ovu knjižicu, Kecmanović i Stojiljković nisu lišeni ambicija pravih pisaca, pomalo i subverzivnih. Njima je bio cilj, priznaje Kecmanović u jednom intervjuu (pomalo samotno, bez Stojiljkovića), da poljuljaju idealizovanu sliku o Stefanu Nemanji koju vijekovima gradi crkva, da ga predstave kao čovjeka od krvi i mesa, koji ima svoje sumnje, nemire, nedoumice, koji voli, prašta i griješi, koji je blizak običnom čovjeku. Istovremeno, kao i svaki pravi projekat, i ova knjiga ima svog direktora

MIXER

Mirnes Sokolović: Povratak dioskura

CEMENT

Đorđe Krajišnik: Kako parodirati Mirka Kovača

ŠTRAFTA

Aleksandra Sekulić: Proleća 2016

ARMATURA

Robert Kozma: Protiv privatizacije grada

VREME SMRTI I RAZONODE

Shpetim Selmani: O drevnoj gluposti. Zašto pišem?

i svoj cilj, o kojem je govorio Kecmanović izjaviši kako žele da Srbi nauče nešto o Nemanjićima, jer slabo poznaju svoju istoriju, a direktor Lagune Dejan Papić rekao je da dolazi vrijeme da se o srpskoj istoriji priča bez ustručavanja, i romansirano ako treba, bez da se izmišlja, u jednoj prosvjetiteljskoj misiji u kojoj je, kako naglašavaju u Laguni, uloga kompanije prevashodno to da što veći broj ljudi, na što široj teritoriji, može na jednostavan i lak način doći do ovog izdanja.

Dakle, Kecmanović i Stojiljković, pretendujući na literarnost, željeli su se svojom knjižicom suprotstaviti kvaziistorijskim tumačenjima dinastije Nemanjića, trudeći se da izbalansiraju fiktivno i istorijsko, u čemu su im pomagali i dvojica doktora sa Istorijskog instituta. S druge strane, Stefana Nemanju, za razliku od crkvenjaka, prikazivali su kao čovjeka, za što im nije trebala pomoć. Kad dođe vrijeme za bitku s njegovim bratom Tihomirom,

koji će unaprijed slaviti pobjedu sa svojim romejskim saveznicima, Nemanja će noć pred bitku provesti u molitvi a zatim pričestiti vojsku, lišen strasti i strahova. Stalno će biti primoran da ratuje, a cijeli život mu je bila želja da se mane klanja i posveti bogomoljama. Pred ogromnom Manojlovom vojskom, povući će se u nepristupačne planine, gdje će se bogougodno piti vodu iz potoka i hraniti se biljem.

Jesu li to mjesta na kojima Kecmanović i Stojiljković uzdravaju crkvenu poetiku? Možda će se oči ražestiti, kad pročitaju kako su dioskuri prikazali ljubav Stefanovu sa Ravijojloj, možda njihovom ukusu neće biti primjereno kad pročitaju,

kako je Nemanja osjetio tu – kako kažu poetično – svu slast i svu gorčinu ljubavi, kada Ravijojla, prozračna sebarska kći vilinskog imena i lika, prvu jesen njegova stolovanja pretvori u proljeće, svakako prije nego što joj duša napusti tijelo zajedno sa mlazom krvi, što će zaista biti tragično. Stefan Nemanja neće ostati imun na strast ni kad sretne bahatog Ugra Beloša, kod kojeg će naći očevu ikonu, i zariti mu svoj bodež u grkljan. Crkveni pisari, međutim, s tom Kecman-Stojiljkovićevom invencijom ne bi trebali imati problema, to je sastavni dio poetike žitija, treba se sjetiti kad Sveti Sava ubije Streza, istina na manje krvav način, samo molitvom.

Prikazivati vladara kako prašta neprijateljima, kako ga žalosti sukob s braćom, kako ostaje skrušen u tamničkim danima, kako razgovara sa svecima, kako mu je želja baviti se bogomoljama, dok ga neprestano zovu u rat, pisati tako i umišljati da se piše

Avion za let do Nemanjića:
Muzej tehnike u Varšavi

Fotografije u broju: A. Sekulić

